

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ ТА НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАКАРПАТСЬКИЙ УГОРСЬКИЙ ІНСТИТУТ
ІМЕНІ ФЕРЕНЦА РАКОЦІ ІІ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ВІДДІЛ
БАЗОВОЇ ЗАГАЛЬНОВІЙСЬКОВОЇ ПІДГОТОВКИ**

ПОГОДЖЕНО:

ЗАТВЕРДЖУЮ:

Ректор ЗУІ імені Ференца Ракоці ІІ
професор

С.ЧЕРНИЧКО

«____» _____ 2025 року

«____» березня 2025 року

**ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«БАЗОВА ЗАГАЛЬНОВІЙСЬКОВА ПІДГОТОВКА
ГРОМАДЯН УКРАЇНИ, ЯКІ ЗДОБУВАЮТЬ ВИЩУ ОСВІТУ»
(теоретична підготовка)**

Програма Базової загальновійськової підготовки громадян України, які здобувають вищу освіту (теоретична підготовка).

Укладач: підполковник у відставці, кандидат юридичних наук, доцент кафедри географії та туризму, в.о. начальника навчально-наукового відділу базової загальновійськової підготовки Закарпатського угорського інституту імені Ференца Ракоці II Моца Андрій Андрійович на підставі Типової програми навчальної дисципліни «Базова загальновійськова підготовка громадян України, які здобувають вищу освіту», розробленої робочою групою офіцерів Генерального штабу Збройних Сил України за погодженням Міністерства освіти і науки України.

Програму розглянуто та затверджено на засіданні Вченої ради Закарпатського угорського інституту імені Ференца Ракоці II

Протокол № 2 від 24.03.2025 року

Виконувач обов'язків начальника навчально-наукового відділу базової загальновійськової підготовки Закарпатського угорського інституту імені Ференца Ракоці II

Андрій МОЦА

ПЕРЕДМОВА

Програма навчальної дисципліни «Базова загальновійськова підготовка для громадян України, які здобувають вищу освіту» (теоретична підготовка) (далі – Програма).

Програму підготовлено з урахуванням досвіду ведення бойових дій у російсько-українській війні, яка розпочалась з 2014 року та принципів підготовки військовослужбовців у деяких державах-членах НАТО.

Програма спрямована на формування знань, умінь і навичок, необхідних для виконання конституційного обов'язку щодо захисту Вітчизни, незалежності та територіальної цілісності України.

ЗМІСТ

№.з/п	Назва розділу, теми	Стор.
	ПЕРЕДМОВА	3
	ВСТУП	5
	ПОСИЛАННЯ НА ВІЙСЬКОВІ ПУБЛІКАЦІЇ	6
	ОСНОВНІ ТЕРМІНИ ТА ВИЗНАЧЕННЯ	7
	ПЕРЕЛІК СКОРОЧЕНЬ ТА УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ	8
1	ОРГАНІЗАЦІЯ ПІДГОТОВКИ	9
2	ПРОМОВА ПЕРЕМОЖЦЯ	12
3	КУРС ТЕОРЕТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ, РОЗПОДІЛ ЧАСУ	13
4	КУРС ТЕОРЕТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ	14
4.1	Національно-патріотична підготовка	14
4.2	Психологічна підготовка	15
4.3	Розвідувальна підготовка	16
4.4	Зв'язок та комунікація	18
4.5	Підготовка з РХБЗ (ХБРЯ захисту)	19
4.6	Військова топографія	21
4.7	Інженерна підготовка (мінна безпека)	22
4.8	Статути Збройних Сил України	24
4.9	Домедична допомога	26
4.10	Тактична підготовка	30
4.11	Вогнева підготовка	33
4.12	Виживання	39
4.13	Міжнародне гуманітарне право	40
	ДОДАТКИ	
1	Перелік об'єктів матеріально-технічної бази, необхідної для забезпечення проведення теоретичної підготовки базової загальновійськової підготовки в місцях базування закладів освіти	41
2	Орієнтовний оціночний лист результатів проведення теоретичної підготовки БЗВП громадян України, які здобувають вищу освіту, та поліцейських	43

ВСТУП

В умовах збройної агресії з боку російської федерації проти нашої держави важливим є забезпечення Збройних Сил України, інших утворених відповідно до закону військових формувань, а також правоохоронних органів спеціального призначення (далі — Збройні Сили України та інші військові формування) необхідною кількістю військово-навченого людського мобілізаційного ресурсу для виконання військового обов'язку в запасі, проходження служби у військовому резерві, у Збройних Силах України та інших військових формуваннях, а також забезпечення реалізації права громадян на рівні можливості у виборі професії шляхом здобуття додаткових знань, умінь і навичок, необхідних для належного виконання військових обов'язків у запасі в мирний час, обов'язків військової служби у воєнний час та для майбутньої професійної діяльності.

Програма призначена для підготовки громадян України, які здобувають вищу освіту, і не проходили військову службу у Збройних Силах України або інших військових формуваннях.

Метою підготовки є здобуття громадянами України військово-облікової спеціальності, навичок і умінь, необхідних для виконання конституційного обов'язку щодо захисту Вітчизни, незалежності та територіальної цілісності України.

Базова загальновійськова підготовка (далі — БЗВП) здобувачів вищої освіти проводиться в закладах вищої освіти всіх форм власності.

Основним завданням Програми є:

визначення тематичного розрахунку годин із розподілом навчального часу за темами й заняттями;

визначення умов підготовки;

надання методичних рекомендацій з організації навчання громадян України до практичних занять.

Викладені в цій Програмі положення слід застосовувати творчо, з урахуванням потреби зацікавити здобувача освіти військовою службою та мотивувати його до патріотизму і виконання свого Конституційного обов'язку захищати Батьківщину.

ПОСИЛАННЯ НА ВІЙСЬКОВІ ПУБЛІКАЦІЇ

Позначка військової Публікації	Повне найменування військової публікації
ДДП 1-0(189)	Наказ Генерального штабу Збройних Сил України від 19.02.2022 № 60 “Про затвердження Порядку оформлення військових публікацій у Збройних Силах України”
	Бойовий статут механізованих та танкових військ Сухопутних військ Збройних Сил України (Частина III). Взвод, відділення, екіпаж (зі змінами)
ТП 7-00(194)11.01	Збірник нормативів з бойової підготовки Сухопутних військ Збройних Сил України
	Статути Збройних Сил України
	Наказ Міністра оборони України від 23.03.2017 N-164 “Про затвердження Інструкції про порядок виконання норм міжнародного гуманітарного права у Збройних Силах України”
	Порадник для військовослужбовців Збройних Сил України (боротьба з бронеоб’єктами та фобіями)
ТП 7-00(206)246.63	Програма “Базової загальновійськової підготовки” (для підготовки мобілізаційних ресурсів, версія 5)
	Замана В.М., Воробйов Г.П., Ткачук П.П., Муженко В.М., Коберський Л.В., Бойко О.В., Романишин А.М. Організація психологічної підготовки особового складу підрозділів сухопутних військ // Навчально-методичний посібник. – Львів
	Шиделко А. В. Наслідки впливу бойового стресу на психологічний стан особистості військовослужбовця. Перспективи та інновації науки. 2022. № 1 (6). С. 476–486. DOI: https://doi.org/10.52058/2786-4952-2022-1(6)-476-486 .
	Інженерна підготовка (навчальний посібник) видавництво СКІФ 2024 року.
	Доктрина з хімічного, біологічного ,та ядерного захисту . (видавництво ЦУЛ 2024 року.)
	Настанова зі стрілецької справи.(видавництво ЦУЛ .Київ 2022)

ОСНОВНІ ТЕРМІНИ ТА ВИЗНАЧЕННЯ

Вправа — цілеспрямоване й планомірно організоване виконання розумових й практичних дій (прийомів) з метою засвоєння знань, формування та удосконалення практичних умінь та навичок.

Дія (-ї) — виконання чогось, вплив на щось.

Завдання (підзавдання) — чітко визначена дія (-ї), яка (-ї) оцінюються та виконуються органом військового управління, військовою частиною (штабом, підрозділом, тимчасово створеним військовим формуванням), здобувача освіти. Знання здобувача освіти — осмислення та засвоєння суб'єктом інформації, що є основою його усвідомленої, цілеспрямованої діяльності. Знання поділяються на емпіричні (знання фактів та уявлення) і теоретичні (концептуальні, методологічні).

Коригування — зміна навчальних цілей, способів, форм та методів навчання відповідно до отриманих результатів.

Навички здобувача освіти — уміння, доведені внаслідок багаторазових вправ до досконалості виконання.

Норматив — часовий, кількісний і якісний показник виконання окремими здобувачами освіти або підрозділами поставлених завдань, прийомів і дій, пов'язаних із застосуванням зброї та військової техніки у процесі бойової підготовки.

Навчальна дисципліна — система понять про явища, закономірності, закони та теорії будь-якої відповідної сфери діяльності із визначенням потрібного рівня сформованості в тих, хто навчається, певної сукупності знань, умінь і навичок.

Прийом — окрема дія, рух.

Стандарт підготовки — нормативний документ (уніфікований процес), який визначає послідовність досягнення органами військового управління (штабами, військовими частинами, підрозділами), здобувачами освіти оперативних (бойових, спеціальних, індивідуальних) спроможностей до виконання конкретних завдань та визначає критерії їх оцінки. Стандарти підготовки (далі — СТП) поділяються на стандарти індивідуальної (базової загальновійськової, фахової) підготовки (далі — СТІ) та колективної підготовки (далі — СТК) і спрямовуються на досягнення сумісності в підготовці підрозділів Збройних Сил України та держав-членів НАТО.

Тренування — осмислене багаторазове повторення (виконання) вже вивчених вправ (прийомів, дій) з метою їх закріплення (удосконалення).

Уміння здобувача освіти — здатність застосовувати знання для виконання завдань. Уміння поділяються на когнітивні (що включають логічне, інтуїтивне та творче мислення) і практичні (що включають ручну вправність, застосування практичних способів (методів), матеріалів, знарядь та інструментів, комунікацію).

ПЕРЕЛІК СКОРОЧЕНЬ ТА УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ

Скорочення та умовні позначення	Повні словосполучення та поняття, що скорочуються
1	2
АРЗНМ	Аналіз рівня засвоєння навчального матеріалу
АТО	Антитерористична операція
ЗС України	Збройні Сили України
ООС	Операція об'єднаних сил
РХБ (захист)	Радіаційний, хімічний, бактеріологічний захист
ХБРЯ (захист)	Хімічний, бактеріологічний, радіологічний, ядерний захист
СТП	Стандарт підготовки
СТІ	Стандарт індивідуальної підготовки
СТК	Колективна підготовка
NATO (НАТО)	North Atlantic Treaty Organization (Організація Північноатлантичного договору)
ВЛК	Військово-лікарська комісія
БЗВП	Базова загальновійськова підготовка
ТЦК та СП	Територіальний центр комплектування та соціальної підтримки
ВВНЗ	Вищий військовий навчальний заклад
ОВТ	Озброєння та військова техніка
БпЛА	Безпілотний літальний апарат
ТССС	Курс тактичної медицини “Tactical Combat Casualty Care”
АМЗІ	Аптечка медична загальновійськова індивідуальна
ЗІБЗ	Засіб індивідуального бронезахисту
ТФС	Тактична польова допомога (Tactical Field Care)
FPV-дрон	Вид безпілотних літальних апаратів, керування якими здійснюється за допомогою FPV-пілотування
РЕБ	Радіоелектронна боротьба
АЕС	Атомна електростанція
ББМ	Бойова броньована машина
КЯ	Командирський ящик
МГП	Міжнародне гуманітарне право

1. ОРГАНІЗАЦІЯ ПІДГОТОВКИ

1.1. Базова загальновійськова підготовка громадян України, які здобувають вищу освіту організовується та проводиться у відповідності до вимог наказів і директив Міністерства оборони України, Генерального штабу ЗС України, Курсу стрільб, бойових статутів, статутів Збройних Сил України, настанов, керівництв, посібників, методичних рекомендацій, розроблених на підставі досвіду, отриманого під час ведення бойових дій на території України (раніше — Антитерористичної операції (далі — АТО), Операції об'єднаних сил (далі — ООС) та цієї Програми.

1.2 До БЗВП залучаються здобувачі вищої освіти денної і дуальної форми здобуття освіти визначені Порядком проведення базової загальновійськової підготовки громадян України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 21.06.2024 № 734.

1.3. Загальною програмою передбачено підготовку обсягом **10** кредитів Європейської кредитної трансферної-накопичувальної системи (ЄКТС). Три кредити ЄКТС опановують у закладах освіти (теоретичних занять – 36 годин, практичних занять – 28 години, самостійної підготовки – 26 годин), сім кредитів ЄКТС — у навчальних частинах (центрах) Збройних Сил, а також у регіональних (навчальних) центрах підготовки населення до національного спротиву та тренінгових центрах органів поліції.

Тривалість однієї навчальної години – 45 хвилин.

Самостійна підготовка проводиться у визначений планом час під керівництвом викладачів та інструкторів.

Метою самостійної підготовки є:

удосконалення теоретичних знань пройденого матеріалу;

вивчення обов'язків;

удосконалення практичних навичок пройденого матеріалу;

підготовка до наступного навчального дня.

Викладачі з метою ефективної організації та проведення БЗВП мають дотримуватися таких принципів:

систематичність і послідовність навчання (навчання “від простого до складного”, “від відомого до невідомого”) — є одним з основних принципів і реалізується за двома напрямками: структурним та методичним,

структурний напрям обумовлює побудову системи навчання “від індивідуальної підготовки до підготовки у складі групи (взводу)”, тобто навчання дій у складі групи (взводу) слід розпочинати лише після завершення індивідуальної підготовки здобувача освіти;

методичний напрям означає формування та вдосконалення знань, вмінь і навичок тих, хто навчається шляхом послідовного ускладнення форм та методів навчання (наприклад: коротка розповідь — зразковий показ тренування до результату — вправа (норматив, практична робота),

навчати здобувача освіти того, що необхідно на війні, — вимагає постійного моніторингу ведення бойових дій та впровадження в

підготовку найефективніших форм і способів (тактичних прийомів виконання поставлених завдань);

щільність навчання — передбачає планування та проведення занять, на яких здобувачі освіти одночасно максимально задіяні до практичних дій (нормативи, вправи),

свідомість, активність і самостійність тих, хто навчається, — передбачає створення командирами (начальниками, зокрема інструкторсько-викладацьким складом) у колективах таких умов, за яких здобувачі освіти будуть свідомо прагнути до опановування навчального матеріалу та проявлять активність і самостійність в удосконаленні рівня їхньої індивідуальної підготовки;

наочність навчання — передбачає відтворення в процесі підготовки умов фізичної і психологічної напруженості сучасного загальновійськового бою;

колективність та індивідуальний підхід до навчання — вимагає проведення заходів бойової підготовки на доступному рівні складності з урахуванням індивідуальних особливостей здобувачів освіти та опорою на колектив;

єдність військового навчання й виховання — передбачає одночасне формування умінь, навичок, високих морально-бойових якостей і психологічної стійкості здобувачів освіти.

1.4. Змістовне наповнення цієї Програми здійснювалося з урахуванням принципу “від простого до складного”.

Удосконалення вмінь та навичок здобувачів освіти за супутніми темами (після їх відпрацювання) здійснюються під час занять із **тактичної та вогневої підготовки** шляхом подання тим, хто навчається, ввідних та розгортання **додаткових навчальних** місць.

Типовий алгоритм навчання дії:

коротка розповідь;

зразковий показ;

відпрацювання за елементами (точність виконання прийому); тренування загалом у повільному темпі,

тренування на швидкість (виконання нормативів).

У ході отримання здобувачем освіти знань, набуття навичок та вмінь, необхідних для застосування на практиці, необхідно дотримуватися методичної послідовності з переходом від відомого до невідомого, від простого до складного для того, щоб поступово нарощувати фізичні та психологічні навантаження.

1.5. Розвиток фізичних якостей здобувачів освіти проводиться шляхом супутніх фізичних тренувань у процесі повсякденної діяльності.

Метою тренування є:

розвиток та вдосконалення загальних фізичних якостей, спеціальних та військово-прикладних навичок та вмінь, необхідних здобувачам освіти для успішних дій під час виконання навчально-бойових (бойових) завдань;

формування й розвиток у здобувачів освіти спроможності тривалий час

діяти в стані фізичного навантаження в обстановці надзвичайно високої психологічної напруженості.

1.6. З метою контролю за якістю засвоєння програми підготовки за суміжними темами та коригування їх змісту після проходження здобувачами вищої освіти відповідних тем, передбачено контрольні заняття.

1.7. Відповідальність за належну організацію занять покладеться на керівника закладу освіти, а також на інструкторсько-викладацький склад відповідно до посадових обов'язків.

1.7.1. Штатний розпис Навчально-наукового відділу базової загальновійськової підготовки Закарпатського угорського інституту імені Ференца Ракоці II затверджується керівництвом інституту. Вимоги до науково-педагогічних працівників відділу визначаються Законом України «Про вищу освіту», іншими нормативно-правовими актами у сфері вищої освіти, а також Типовою програмою БЗВП.

1.7.2. Науково-педагогічні працівники навчальні заняття проводять у військовій формі встановленого зразка, відповідно до своїх військових звань у запасі чи у відставці. Під час носіння військової форми одягу на них поширюються вимоги Статутів Збройних Сил України.

1.7.3. Здобувачі освіти ЗУІ, які проходять курс базової загальновійськової підготовки, всі заняття відвідують у військовій формі одягу встановленого зразка без погон та емблем. Військовою формою одягу здобувачів освіти забезпечує Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці II власними коштами.

1.8. Навчання має забезпечувати повне та якісне виконання завдань підготовки.

Для досягнення поставленої мети необхідні:

якісне планування навчальних занять;

забезпечення систематичного контролю за організацією підготовки та надання методичної допомоги в опануванні навчальних матеріалів; впровадження в освітній процес досвіду ведення бойових дій.

Повноваження щодо керівництва Програмою підготовки визначені відповідною Постановою Кабінету Міністрів України від 21 червня 2024 р. № 734 та іншими нормативно-правовими актами.

Керівникам підготовки надано право:

Змінювати послідовність вивчення тематики з метою ефективного використання навчальної-матеріальної бази; за необхідності перерозподіляти (уточнювати) форми занять та занять за темами (не змінюючи визначений бюджет часу на тему) з урахуванням рівня засвоєння здобувачами освіти навчального матеріалу.

1.9. Аналіз рівня засвоєння навчального матеріалу.

Під час аналізу рівня засвоєння навчального матеріалу за програмою теоретичної підготовки (далі – АРЗНМ) й заходів БЗВП зі здобувачами освіти керівник заняття (викладач, інструктор) визначає ступінь досягнення

мети та навчальних цілей, позитивні й негативні сторони, оцінює роботу кожного здобувача освіти, надає рекомендації з подальшого удосконалення.

1.10. При викладанні тем застосовуються такі методи контролю: поточний, тематичний, самоконтроль. Кількість контрольних заходів, форм їхнього проведення, періодичність доводяться до здобувачів освіти на початку вивчення тем.

Додатки:

1. Перелік об'єктів матеріально-технічної бази, необхідної для забезпечення проведення теоретичної підготовки базової загальновійськової підготовки в місцях базування закладів освіти.

2.Орієнтовний оціночний лист результатів проведення теоретичної підготовки БЗВП громадян України, які здобувають вищу освіту.

2.ПРОМОВА ПЕРЕМОЖЦЯ (варіант)

Я—захисник України! Гідний нащадок Українських Героїв!

Я ніколи не зраджу Український народ!

Ніколи не схилюся перед труднощами!

Моєю метою є лише Перемога. Моїм завданням — вірна служба Українській державі!

Я наполегливо гартуватиму свою силу й волю!

Я завжди буду надійним товаришем своїм побратимам і командирам!

Я нищитиму ворогів без жалю і страху!

Я — зброя Перемоги! Я — надія на майбутнє України!

**СЛАВА СИЛАМ ОБОРОНИ УКРАЇНИ! СЛАВА
УКРАЇНІ!**

3. КУРС ТЕОРЕТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ, РОЗПОДІЛ ЧАСУ

№ з/п	Теми	Всього годин	Заняття		
			Теоретичні	Практичні	Самостійна підготовка
	Курс теоретичної підготовки				
1.	Національно-патріотична підготовка	2	1	-	1
2.	Психологічна підготовка	6	2	2	2
3.	Розвідувальна підготовка	2	2	-	-
4.	Зв'язок та комунікація	2	1	1	-
5.	Підготовка з РХБЗ (ХБРЯ-захисту)	6	3	2	1
6.	Військова топографія	4	1	2	1
7.	Інженерна підготовка (мінна безпека)	6	4	-	2
8.	Статути Збройних Сил України	6	1	2	3
9.	Домедична допомога	8	6	1	1
10.	Тактична підготовка	14	8	-	6
11.	Вогнева підготовка	30	5	18	7
12.	Виживання	2	1	-	1
13.	Міжнародне гуманітарне право	2	1	-	1
	Всього:	90	36	28	26

4. КУРС ТЕОРЕТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ

4.1. НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНА ПІДГОТОВКА

Метою вивчення теми під час курсу теоретичної підготовки у закладах освіти є підготовка здобувача освіти, як патріота України.

За результатами вивчення теми здобувачі освіти повинні:

знати:

українську національну ідентичність та її ознаки: мову, культуру, традиції, адміністративно-територіальний устрій держави та природні ресурси. Визначні історичні постаті, які внесли значний вклад у формування та становлення української нації.

Теми та розподіл часу

№ з/п	Найменування теми	Заняття		
		Теоретичні	Практичні	Самостійна підготовка
1.	Тема 1. Ми-українці: важливість захисту національної ідентичності та свободи.	1		1
	Всього: 2	1		1

Теми та заняття:

Тема 1. Ми — українці: важливість захисту національної ідентичності та свободи. (2 години).

Умови:

теоретично / самостійна підготовка;

навчальний клас.

Методичні рекомендації:

Керівник заняття розповідає про українську національну ідентичність та її ознаки: мову, культуру, традиції, адміністративно-територіальний устрій держави та природні ресурси. Звертає увагу, як у ході революції уперше у новітній історії український народ утвердив себе як політичну націю і створив незалежну українську державу. Доводить інформацію про визначальні історичні постаті, які внесли значний вклад у формування та становлення української нації. Показ відеороликів про успішні дії військовослужбовців під час ведення бойових дій із наголошенням, що якісна підготовка впливає на результат, веде до перемоги.

4.2. ПСИХОЛОГІЧНА ПІДГОТОВКА

Метою вивчення теми під час курсу теоретичної підготовки у закладах освіти є підготовка здобувача освіти, який здатний застосовувати прийоми та способи психологічного налаштування (саморегуляції) для виконання поставлених завдань.

За результатами вивчення теми здобувачі освіти повинні:

знати:

способи та методи психічної саморегуляції;

вміти:

надавати першу психологічну допомогу та самодопомогу.

Теми та розподіл часу

№ з/п	Найменування теми	Всього годин	Заняття		
			Теоретичні	Практичні	Самостійна підготовка
1.	Тема 1. Способи та методи психічної саморегуляції. Перша психологічна допомога та самодопомога. Вплив бою на психіку.	6	2	2	2
	Всього:	6	2	2	2

Теми та заняття:

Тема 1. Способи та методи психологічної саморегуляції. Перша психологічна допомога та самодопомога. Вплив бою на психіку (6 годин).

Заняття 1. Прийоми психічної саморегуляції (3 години).

Умови:

теоретично / практично / самостійна підготовка;

навчальний клас / ділянка місцевості.

Методичні рекомендації:

Заняття проводити в “колі довіри” під керівництвом викладача. Здобувачі освіти ознайомлюються зі стресовими станами, способами та методами саморегуляції, застосовують їх на практиці. Наприкінці заняття проводиться груповий дебрифінг із заслуховуванням кожного здобувача освіти та самооцінкою особистих відчуттів.

Заняття 2. Перша психологічна допомога та самодопомога. Вплив бою на психіку (3 години).

Умови:

теоретично / практично / самостійна підготовка;

навчальний клас / ділянка місцевості.

Методичні рекомендації:

Заняття проводити під керівництвом викладача (інструктора). Здобувачів вищої освіти ознайомлюють із психічними реакціями людини, вони вивчають картки першої психологічної допомоги, виконують практичні вправи з психологічної допомоги. Наприкінці заняття проводиться груповий дебрифінг із заслуховуванням кожного здобувача освіти та оцінюванням їх дій

4.3. РОЗВІДУВАЛЬНА ПІДГОТОВКА

Метою вивчення теми під час курсу теоретичної підготовки у закладах освіти є підготовка здобувача освіти, який спроможний застосовувати знання щодо ведення розвідки, виявлення і оцінювання противника.

За результатами вивчення теми здобувачі освіти повинні:

знати:

розвідувальні ознаки розташування ділянки місцевості (території) на якій розташоване озброєння та бойова техніка, танки, гармати, пункти управління FPV БпЛА, установки ПТКР, кулемети, гранатомети, станції радіолокаційної розвідки;

основні засоби ураження, які застосовує противник у війні проти України;

вміти:

аналізувати інформацію отриману в ході спостереження.

Теми та розподіл часу

№ з/п	Найменування теми	Всього годин	Заняття		
			Теоретичні	Практичні	Самостійна підготовка
1.	Тема 1. Розвідувальні ознаки розташування противника ділянка місцевості та тактики ведення ним бойових дій	2	2		
	Всього:	2	2		

Теми та заняття:

Тема 1. Розвідувальні ознаки розташування противника ділянки місцевості та тактики ведення ним бойових дій (2 години).

Заняття 1. (1 година).

Розвідувальні ознаки розташування ділянки місцевості (території) на якій розташоване озброєння та бойова техніка, танки, гармати, пункти управління FPV БпЛА, установок ПТКР, кулемети, гранатомети, станції радіолокаційної розвідки. Ознайомлення з тактикою дій противника (1 година).

Умови :

теоретично;

навчальний клас;

Методичні рекомендації:

Заняття проводяться під керівництвом викладача (інструктора). Здобувачам вищої освіти демонструють навчальні (документальні) фільми, фото, аерознімки з ознаками розташування на місцевості озброєння та військової техніки (далі — ОВТ), стрілецької зброї, станцій радіолокаційної розвідки противника, доводять до них тактику застосування механізованих, танкових, артилерійських підрозділів противника в наступі чи обороні, їх організаційно-штатну структуру.

Вони ознайомлюються із основними способами ведення бойових дій, які

застосовує противник у наступі чи обороні.

Заняття 2. Види ворожих безпілотних літальних апаратів (далі — БПЛА), дронів-камікадзе, їх характеристики та порядок протидії їм (1 година).

Умови:

теоретично;
навчальний клас.

Методичні рекомендації:

Заняття проводяться під керівництвом викладача (інструктора). Здобувачам освіти демонструють навчальні (документальні) фільми, фото, знімки з ворожими БПЛА та тактику їхніх дій.

Здобувачі ознайомлюються з призначенням, бойовими можливостями ворожих БПЛА та розвідувально-ударних дронів. До них доводять основні принципи з протидії ворожим БПЛА та дронам-камікадзе.

4.4 . ЗВ'ЯЗОК ТА КОМУНІКАЦІЯ

Метою вивчення тем під час курсу теоретичної підготовки у закладах освіти є підготовка здобувача освіти, який знає основні способи зв'язку, які використовуються в ході ведення бойових дій та мову жестів.

знати:

основні способи зв'язку, тактичні сигнальні жести;
правила ведення переговорів, правила користування засобами зв'язку, порядок дій під час застосування противником засобів РЕБ.

вміти:

використовувати основні способи зв'язку, тактичні сигнальні жести;
усувати типові помилки під час експлуатації радіостанцій, що виводять їх з ладу

Теми та розподіл часу

№ з/п	Найменування теми	Всього годин	Заняття		
			Теоретичні	Практичні	Самостійна підготовка
1.	Тема 1. Військова комунікація	1	1		
2.	Тема 2. Основи зв'язку	1		1	
	Всього:	2	1	1	

Теми та заняття :

Тема 1. Військова комунікація. (1 година).

Заняття 1. Військова комунікація — як джерело всеобізнаності. Вертикальна та горизонтальна комунікація (1 година).

Умови:

теоретично;
навчальний клас.

Методичні рекомендації:

Заняття проводяться під керівництвом викладача (інструктора). Здобувачам освіти наголошуються на важливості комунікації, наводять приклади військової комунікації, які в бойовій обстановці відіграли роль в досягненні результату та приклади з відсутністю комунікації та наслідків (до яких це може призвести).

Тема 2. **Основи зв'язку.** (1 година).

Заняття 1. Способи зв'язку та вимоги до них. Тактичні сигнальні жести (1 година).

Умови:

навчальний клас.

Методичні рекомендації:

Заняття проводяться під керівництвом викладача (інструктора).

Здобувачам освіти доводяться основні способи зв'язку, які використовуються в ході ведення бойових дій, мова жестів, яка застосовується в ситуаціях безпосереднього контакту з ворогом, у той час як інші засоби зв'язку застосовувати дуже важко, які є демаскуючим фактором. Вивчають розподіл жестів: накази, сповіщення, позначення, шиккування.

4.5. ПІДГОТОВКА З РХБЗ (ХБРЯ-захисту)

Метою вивчення тем під час курсу теоретичної підготовки у закладах освіти є підготовка здобувача освіти, який здатний здійснювати заходи радіаційного, хімічного, біологічного (РХБ) захисту, спрямованих на захист підрозділів від застосування зброї масового ураження і наслідків руйнування об'єктів підвищеної небезпеки у різних умовах обстановки, формування у нього психологічної стійкості при діях у складних умовах сучасного бою.

За результатами вивчення тем здобувачі освіти повинні:

знати:

ознаки ядерного вибуху, хімічної атаки й застосування бойових біологічних речовин;

засоби індивідуального захисту; дії на зараженій місцевості.

вміти:

користуватися протигазом та загальновійськовим захисним комплектом; одягати протигаз, загальновійськовий захисний комплект;

діяти за сигналом "Хімічна тривога".

Теми та розподіл часу

№ з/п	Найменування теми	Всього годин	Заняття		
			Теоретичні	Практичні	Самостійна підготовка
1.	Тема 1. Уражаючі фактори зброї масового ураження	3	2	-	1
2	Тема 2. Засоби індивідуального захисту. Дії особового складу на зараженій місцевості	3	1	2	-
	Всього:	6	3	2	1

Теми та заняття:

Тема 1. **Уражаючі фактори зброї масового ураження (3 години).**

Заняття 1. Ознаки ядерного вибуху, хімічної атаки й застосування бойових біологічних речовин (3 години).

Умови:

теоретично / самостійна підготовка;
навчальний клас.

Методичні рекомендації:

Заняття проводиться під керівництвом викладача (інструктора). У його першій частині заняття здобувачам доводиться інформація щодо ознак ядерного вибуху, застосування брудних боєприпасів, хімічної атаки й застосування бойових біологічних речовин, а також стосовно шкоди, яку завдають уражаючі фактори ядерної зброї, та способи захисту від неї.

У другій частині заняття вивчаються знаки, які використовуються для позначення районів забруднення, способи визначення рівня забруднення за допомогою приладів і пристосувань.

Тема 2. Засоби індивідуального захисту. Дії особового складу на зараженій місцевості (3 години).

Заняття 1. Протигаз, загальновійськовий захисний комплект та їх використання. Сигнали оповіщення про радіаційне, хімічне зараження та порядок дії особового складу у разі їх отримання. Дії особового складу на зараженій місцевості та під час застосування противником скидів з БПЛА ручних газових гранат. (3 години).

Умови:

теоретично / практично / самостійна підготовка;
навчальний клас / ділянка місцевості.

Методичні рекомендації:

Заняття проводиться під керівництвом викладача (інструктора). У першій частині заняття здобувачам освіти доводиться інформація щодо призначення, будови протигазу та складу комплекту загальновійськового захисного комплекту, демонструють порядок користування протигазом та загальновійськовим захисним комплектом.

У другій частині заняття здобувачі освіти тренуються користуватися протигазом та загальновійськовим захисним комплектом, виконують нормативи із ЗЗМУ №1, 4а, 4б, 8.

Удосконалення знань, умінь та навичок здійснюється під час самостійної підготовки здобувачів освіти.

4.6. ВІЙСЬКОВА ТОПОГРАФІЯ

Метою вивчення теми під час курсу теоретичної підготовки у закладах освіти є підготовка здобувача освіти, який вміє орієнтуватися на місцевості. За результатами вивчення теми здобувачі освіти повинні:

знати:

орієнтування на місцевості за допомогою небесних світил, компаса, годинника, карти та місцевих предметів;

вміти:

орієнтуватися на незнайомій місцевості за картою та без карти, здійснювати планування та рухатися за визначеним маршрутом.

Обов'язковим є систематичне закріплення набутих знань та вмінь під час

практичних (польових) занять шляхом виконання вправ з визначення свого місцезнаходження, орієнтування карти, орієнтування на місцевості за допомогою карти, вимірювання кутів і відстаней на карті та місцевості тощо.

Теми та розподіл часу

№ з/п	Найменування теми	Всього годин	Заняття		
			Теоретичні	Практичні	Самостійна підготовка
1.	Тема 1. Топографічні карти. Орієнтування на місцевості	4	1	2	1
	Всього:	4	1	2	1

Теми та заняття:

Тема 1. Топографічні карти. Орієнтування на місцевості (4 години).

Заняття 1. Місцевість та її елементи. Топографічні карти Збройних Сил України (2 години).

Умови:

теоретично / самостійна підготовка;
навчальний клас.

Методичні рекомендації:

Заняття проводиться під керівництвом викладача (інструктора). Під час заняття до здобувачів освіти доводить інформацію про предмет і завдання військової топографії, місцевість та її елементи, основні види місцевості, їх тактичні властивості, спосіб вивчення місцевості, а також про призначення, масштаби та характеристики топографічних карт.

Заняття 2. Орієнтування на місцевості за допомогою небесних світил, компаса, годинника, карти та місцевих предметів (2 години).

Умови:

практично; ділянка місцевості.

Методичні рекомендації:

Заняття проводиться під керівництвом викладача (інструктора). На занятті до здобувачів освіти доводиться інформація про способи орієнтування на місцевості, а також ними відпрацьовуються завдання з визначення сторін світу різними способами.

4.7. ІНЖЕНЕРНА ПІДГОТОВКА (МІННА БЕЗПЕКА)

Метою вивчення тем під час курсу теоретичної підготовки у закладі освіти є підготовка здобувача освіти, який знає заходи безпеки при поводженні з вибуховими речовинами. Завдання, що виконують інженерні підрозділи. Порядок дій на замінованій ділянці місцевості та порядок виходу з неї.

За результатами вивчення тем здобувачі освіти повинні:

знати:

інженерне обладнання та маскуванню позицій в умовах застосування противником ударних БпЛА;

протитанкові та протипіхотні міни, їх характеристика, будова, їх встановлення та знешкодження, інженерні загородження, їх утримання та подолання;

заходи безпеки при поводженні з вибуховими речовинами.

вміти:

вибирати місця для обладнання одиночного окопу для стрільби, маскувати, парного окопу.

Теми та розподіл часу

№ з/п	Найменування теми	Всього годин	Заняття		
			Теоретичні	Практичні	Самостійна підготовка
1.	Тема 1. Інженерне обладнання та маскуванню позицій в умовах застосування противником ударних БпЛА.	2	1		1
2.	Тема 2. Протитанкові та протипіхотні міни. Інженерні загородження, їх встановлення, знешкодження та подолання.	3	2		1
3.	Тема 3. Мінна безпека.	1	1		
	Всього	6	4		2

Теми та заняття:

Тема 1. Інженерне обладнання та маскуванню позицій в умовах застосування противником ударних БпЛА (2 години).

Заняття 1. Порядок вибору місця обладнання одиночного окопу для стрільби. Особливості вибору місця обладнання парного окопу. Послідовність їх фортифікаційного обладнання в комплексі із застосуванням сканера (детектора) виявлення БпЛА. Сутність маскуванню. Принципи та основні правила маскуванню (2 години).

Умови:

теоретично/самостійна підготовка;

навчальний клас.

Методичні рекомендації:

Заняття проводиться під керівництвом викладача (інструктора). У ході заняття до здобувачів освіти доводить порядок моніторингу обстановки в небі, зокрема з використанням сканера (детектора) для виявлення БпЛА під час обладнання позицій. Порядок та послідовність вибору місця обладнання одиночного окопу для стрільби, парного окопу, їх фортифікаційні обладнання (розміри) та порядок маскуванню.

Тема 2. Протитанкові та протипіхотні міни. Інженерні загородження, їх улаштування та подолання. (3 години).

Заняття 1. Протитанкові та протипіхотні міни, їх характеристика, будова, порядок встановлення та знешкодження. Невибухові інженерні загородження, їх улаштування та подолання. Дії у випадку падіння біля позиції ударних та

розвідувальних БпЛА (3 години).

Умови:

теоретично / самостійна підготовка;
навчальний клас.

Методичні рекомендації:

Заняття проводиться під керівництвом викладача (інструктора). Під час теоретичного заняття здобувачам освіти доводиться інформація про види невибухових інженерних загороджень і порядок їх улаштування. Призначення, тактико-технічні характеристики, загальну будову, принцип дії протипіхотних та протитанкових мін.

Тема 3. Мінна безпека. (1 годинна).

Заняття 1. Класифікація вибухонебезпечних предметів (саморобних вибухових пристроїв) та можливі місця їх встановлення, види тротильових шашок, підрильники, різновиди детонуючих шнурів. Заходи безпеки при поводженні з вибуховими речовинами. Порядок дій на замінованій ділянці місцевості та порядок виходу з неї. Дії при падінні поруч позиції ударних та розвідувальних БпЛА (1 година).

Умови:

теоретично;
навчальний клас.

Методичні рекомендації:

Заняття проводиться під керівництвом викладача (інструктора). Під час теоретичного заняття здобувачам освіти доводиться інформація про класифікацію вибухонебезпечних предметів, саморобних вибухових пристроїв та можливі місця їх встановлення. Порядок дій на замінованій ділянці місцевості та порядок виходу з неї. Дії при падінні поруч позиції ударних та розвідувальних БпЛА.

4.8. СТАТУТИ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ.

Метою вивчення тем під час курсу теоретичної підготовки у закладі освіти є підготовка здобувача освіти, який здатний застосовувати вимоги статей статуту в повсякденній діяльності та під час дії воєнного стану.

За результатами вивчення тем здобувачі освіти повинні:

знати:

вимоги статутів Збройних Сил України;
загальні обов'язки, права та відповідальність військовослужбовців.

вміти:

особисто виконувати вимоги статутів Збройних Сил України;
застосовувати вимоги статутів Збройних Сил України в повсякденній діяльності підрозділу.

Теми та розподіл часу

			Заняття
--	--	--	---------

№ з/п	Найменування теми	Всього годин	Теоретичні	Практичні	Самостійна підготовка
1	Тема 1. Обов'язки та права військовослужбовців	2	-	-	2
2	Тема 2. Взаємовідносини між військовослужбовцями	3	1	2	-
3	Тема 3. Військова дисципліна, заохочення та дисциплінарні стягнення.	1	-	-	1
	Всього:	6	1	2	3

Теми та заняття:

Тема 1. Обов'язки та права військовослужбовців (2 години).

Заняття 1. Зміст військової присяги. Основні принципи військової служби. Загальні обов'язки військовослужбовців (1 година).

Умови:

самостійна підготовка;
навчальний клас.

Методичні рекомендації:

Здобувачі освіти самостійно ознайомлюються з основними положеннями Статуту внутрішньої служби ЗС України в розрізі теми заняття. Вивчають зміст військової присяги.

Особлива увага приділяється принципам військової служби (вірності, єдності, відповідальності, доброчесності, неупередженості та професіоналізму).

Заняття 2. Загальні обов'язки військовослужбовців (1 година).

Умови:

самостійна підготовка; навчальний клас.

Методичні рекомендації:

Здобувачі освіти самостійно вивчають положення Статуту внутрішньої служби Збройних Сил України в розрізі теми заняття.

Тема 2. Взаємовідносини між військовослужбовцями (3 години).

Заняття 1. Начальники та підлеглі, старші та молодші за військовим званням. Порядок віддання і виконання наказів (1 година).

Умови:

теоретично;
навчальний клас;

Методичні рекомендації:

Заняття проводиться під керівництвом викладача (інструктора). До здобувачів освіти доводяться основні положення Статуту внутрішньої служби ЗС України в розрізі теми заняття.

Заняття 2. Військова поведінка та ввічливість військовослужбовців (2 години).

Умови:

практично;
навчальний клас.

Методичні рекомендації:

Здобувачі освіти самостійно вивчають положення Статуту внутрішньої служби Збройних Сил України в розрізі теми заняття.

Тема 3. Військова дисципліна, заохочення та дисциплінарні стягнення (1 годна).

Заняття 1. Військова дисципліна, її суть та значення. Обов'язки військовослужбовців щодо дотримання військової дисципліни. Заохочення, які застосовуються до солдат. Дисциплінарні стягнення, які накладаються на солдатів (1 година).

Умови:

самостійна підготовка;
навчальний клас.

Методичні рекомендації:

Здобувачі освіти самостійно ознайомлюються з основними положеннями Дисциплінарного статуту ЗС України в розрізі теми заняття.

4.9. ДОМЕДИЧНА ДОПОМОГА

Метою вивчення тем під час курсу теоретичної підготовки у закладі освіти є підготовка здобувача освіти який здатний надавати домедичну допомогу при пораненнях та травмах під час виконання службових (бойових) функцій і завдань.

За результатами вивчення тем здобувачі освіти повинні:

знати:

алгоритм домедичної допомоги на етапі “допомога під вогнем/під загрозою” (Care under fire/Threat, CUF); способи та методи евакуації;

принципи та застосування допомоги в польових умовах (TFC)

вміти:

здійснювати евакуацію одним рятувальником: за лямки, під пахви, за пасок, модифікований метод пожежника;

здійснювати евакуацію двома рятувальниками: за лямки, під пахви, за пасок і шию;

надавати первинну допомогу при пораненнях, кровотечах, отруєннях та інших бойових ураженнях з використанням АМЗІ та табельних засобів;

готувати та здійснювати медичну евакуацію;

здійснювати огляд постраждалого на наявність масивних кровотеч у тактичних умовах;

перевіряти прохідність дихальних шляхів.

Теми та розподіл часу

№ з/п	Найменування теми	Всього годин	Заняття		
			Теоретичні	Практичні	Самостійна підготовка

1.	Тема 1. Планування та організація домедичної допомоги на етапі “допомога під вогнем” (CUF)	4	3	1	
2.	Тема 2. Тактична польова допомога TFC	4	3		1
	Всього:	8	6	1	1

Теми та заняття:

Тема 1. Планування та організація домедичної допомоги на етапі “допомога під вогнем” (Care Under Fire) (4 години).

Заняття 1. Вступ до протоколу курсу тактичної медицини “Tactical Combat Casualty Care” (далі — TCCC). Призначення, склад, правила використання АМЗІ (1 година).

Умови:

теоретично;
навчальний клас.

Методичні рекомендації:

Заняття проводиться під керівництвом викладача (інструктора) з використанням наочних засобів навчання. Довести до відома здобувачів освіти інформацію про основні причини смертей на полі бою, яких виживання. Визначити фази надання допомоги в TCCC та пріоритети під час кожної з них.

Вивчити принципи надання допомоги в бойовій та небойовій обстановці на різній місцевості. Зазначити роль немедичного особового складу під час надання допомоги в тактичних умовах. Окреслити ключові фактори впливу на надання допомоги в тактичних умовах. Наголосити на важливості тренувань з до медичної підготовки. Охарактеризувати три основні цілі TCCC.

Вивчити призначення, склад, правила використання АМЗІ.

Заняття 2. Ознайомити здобувачів освіти з до медичною допомогою на етапі “допомога під вогнем/під загрозою” (Care under fire/Threat, CUF)) (1 година).

Умови:

теоретично;
навчальний клас.

Методичні рекомендації:

Заняття проводиться під керівництвом викладача (інструктора) з використанням наочних засобів навчання.

Визначити роль вогневої переваги та стримування небезпеки, а також вплив тактичної обстановки на надання допомоги. Окреслити порядок дії, перед наданням допомоги пораненому, для запобігання додатковим втратам. Визначити пріоритети та алгоритм дії для допомоги пораненому під вогнем та при його транспортування. Наголосити на важливості швидкого накладання турнікету на кінцівки для контролю критичних кровотеч при наданні допомоги під вогнем. Продемонструвати на *собі* накладання турнікету однією рукою під вогнем. Продемонструвати накладання турнікету пораненому двома руками під вогнем. Довести інформацію щодо способів перетягування/перенесення

пораненого одним бійцем та двома під вогнем, їх переваги та недоліки. Продемонструвати перетягування/перенесення пораненого одним бійцем під вогнем. Продемонструвати перетягування/перенесення пораненого під вогнем двома бійцями.

Заняття 3. Накладання турнікетів на етапі “допомога під вогнем” (1 година).

Умови:

практично;
навчальний клас;

Методичні рекомендації:

Заняття проводиться під керівництвом викладача (інструктора) з використанням засобів індивідуального бронезахисту та за наявності індивідуального озброєння. До здобувачів освіти довести способи накладання турнікетів. У подальшому практичні знання та вміння удосконалюються на заняттях з тактичної та вогневої підготовки, для чого розгортається окреме навчальне місце.

Заняття 4. Способи та методи евакуації. Одним рятувальником: за лямки, під пахви, за пасок, модифікований метод пожежника. Двома рятувальниками: за лямки, під пахви, за пасок і шию (1 година).

Умови:

теоретично;
навчальний клас.

Методичні рекомендації:

Заняття проводиться під керівництвом викладача (інструктора) з використанням ЗІБЗ та за наявності індивідуального озброєння. Здобувачам освіти пояснюються методи та способи евакуації. У подальшому практичні знання та вміння вдосконалюються на заняттях із тактичної та вогневої підготовки, для чого розгортається окреме навчальне місце.

Тема 2. Тактична польова допомога TFC (Tactical Field Care) (4 год.).

Заняття 1. Принципи та застосування допомоги в польових умовах (TFC) (1 година).

Умови:

теоретично;
навчальний клас.

Методичні рекомендації:

Заняття проводиться під керівництвом викладача (інструктора) з використанням наочних засобів навчання. Визначення важливості охорони та безпеки постраждалого під час тактичного польового догляду. Розгляд принципів витягування постраждалого з місця поранення з урахуванням специфіки підрозділу. Наголосити на важливості з'ясування способів передачі інформації про постраждалого до командування або медичного персоналу. З'ясувати інформацію про тактичну обстановку та постраждалого, релевантну

для передачі. Довести принципи сортування під час TFC.

Заняття 2. Здійснення огляду масових кровотеч у тактичних умовах (2 години).

Умови:

теоретично / самостійна підготовка;
навчальний клас.

Методичні рекомендації:

Заняття проводиться під керівництвом викладача (інструктора) із використання ЗІБЗ та за наявності індивідуального озброєння. У подальшому практичні знання та вміння вдосконалюються на заняттях із тактичної та вогневої підготовки, для чого розгортаються окреме навчальне місце.

Визначити кровотечі, що загрожують життю. Наголосити на важливості як найшвидшого накладання турнікета на кінцівку для контролю кровотечі, що загрожують життю. Визначити місця на тілі людини, де можна застосовувати прямий та непрямий тиск для зупинки кровотеч. Продемонструвати правильне накладання турнікету. Визначити ризики застосування імпровізованого турнікету. Продемонструвати правильне виконання тампонади гомеостатичним бинтом. Здійснити перевірку ефективності накладеного турнікета.

Відпрацювати 4 оперативні процедури безпеки у фазі “тактична польова допомога”. Навчитися створювати прямий та непрямий тиск на місце поранення для контролю масивної кровотечі.

Відпрацювати техніку накладання турнікету (5-8см).

Навчитися проводити тампонаду вузлових поранень гомеостатичним бинтом. Сформувати правильну техніку накладання тиснутих пов’язок.

Заняття 3. Прокідність дихальних шляхів (1 година).

Умови:

теоретично;
навчальний клас.

Методичні рекомендації:

Заняття проводиться під керівництвом викладача (інструктора) із використання ЗІБЗ та за наявності індивідуального озброєння. У подальшому практичні знання та вміння вдосконалюються на заняттях із тактичної та вогневої підготовки, для чого розгортається окреме навчальне місце.

Розпізнати ознаки обструкції дихальних шляхів. Продемонструвати відкриття дихальних шляхів закиданням голови/підняттям підборіддя чи відведенням щелепи. Продемонструвати переведення пораненого у стабільне бокове положення в тактичних умовах.

Навчити техніки перевірки дихання “чую-бачу-відчуваю”; техніки закидання голови та підйому підборіддя, витягування щелепи; пересуванню пораненого в стабільні положення.

4.10. ТАКТИЧНА ПІДГОТОВКА.

Метою вивчення тем під пас курсу теоретичної підготовки у закладі освіти є підготовка здобувача освіти, який здатний застосовувати положення загальновійськового бою, виконувати переміщення на полі бою у складі бойових груп в основних видах бою з урахуванням досвіду застосування підрозділів під час воєнних дій на території України.

За результатами вивчення тем здобувачі освіти повинні:

знати:

основи загальновійськового бою; призначення та бойові можливості механізованих, танкових, артилерійських підрозділів і підрозділів ППО СВ ЗС України; організаційно-штатну структуру та озброєння механізованого відділення; призначення, класифікація, бойові можливості, форми, способи, основні тактичні прийоми застосування БпЛА, основні демаскуючі ознаки, слабкі місця БпЛА та можливості їх виявлення; порядок дій солдата в оборонному бою, під час ведення вогню та відбиття наступу противника; порядок знищення броньованих об'єктів противника на передньому краю оборони; порядок дій під час маневру (переміщення) з тимчасової на основну вогневу позицію (з основної на запасну), алгоритму дій у випадку обходу противником з флангу або виходу противника з тилу, прориву переднього краю танками (ББМ) противника; порядок дій у наступальному бою,

вміти:

виконувати обов'язки солдата в оборонному бою, під час ведення вогню та відбиття наступу противника; знищення броньованих об'єктів противника на передньому краю оборони;

виконувати порядок дій під час маневру (переміщення) з тимчасової на основну вогневу позицію (з основної на запасну); у випадку обходу противником з флангу або виходу противника з тилу, прориву переднього краю танками (ББМ) противника, або вогневої (маневреної) групи;

виконувати завдання стрільця у складі механізованого відділення під час ведення наступального бою; завдання вогневої (маневреної) групи;

займати вихідне положення для наступу й підготовка до атаки; виконувати порядок дій у випадку мінометного обстрілу, кулеметного вогню противника та застосування ударних БпЛА;

виконувати порядок дій у випадку виходу у фланг противника та штурму траншеї, а також при застосуванні наступальних (оборонних) гранат під час наступу.

Теми та розподіл часу

№ з/п	Найменування теми	Всього годин	Заняття		
			Теоретичні	Практичні	Самостійна підготовка
1.	Тема1.Організація та структура підрозділів родів військ СВ ЗС України	6	4		2
2.	Тема 2.Дії солдата в оборонному бою	4	2		2
3.	Тема 3.Дії солдата в наступі	4	2		2
	Всього:	14	8		6

Тема та заняття:

Тема 1. Організація та структура підрозділів родів військ Сухопутних військ Збройних Сил України (6 годин).

Заняття 1. Призначення та бойові можливості механізованих, танкових, артилерійських підрозділів і підрозділів ППО СВ ЗС України, їх організаційно-штатна структура. Озброєння механізованого відділення (2 години).

Умови:

теоретично / самостійна підготовка;
навчальний клас.

Методичні рекомендації:

Заняття проводяться в навчальному класі під керівництвом викладача (інструктора). Здобувачі освіти ознайомлюються з призначенням та бойовими можливостями механізованих, танкових, артилерійських підрозділів і підрозділів ППО СВ ЗС України їх організаційно-штатною структурою.

Заняття 2. Призначення, класифікація, бойові можливості, форми, способи, основні тактичні прийоми застосування БпЛА.

Основні демаскуючі ознаки, слабкі місця БпЛА та можливості їх виявлення. Рекомендацій щодо знешкодження БпЛА (2 години).

Умови:

теоретично з елементами показу;
навчальний клас / ділянка місцевості.

Методичні рекомендації:

Заняття проводяться під керівництвом викладача (інструктора). Здобувачі освіти ознайомлюються з:

Призначенням БпЛА, їх класифікацію та бойовими можливостями, формами, способами, основними тактичними прийомами застосування БпЛА;

Основними демаскуючими ознаками (слабкими місцями) БпЛА та способами їх виявлення;

рекомендаціями щодо знешкодження БпЛА.

Для здобувачів освіти демонструють навчальні ролики із застосування

Заняття 3. Вивчення обов'язків солдата в бою, спостерігача, піднощика боєприпасів (2 години).

Умови:

теоретично / самостійна підготовка;
навчальний клас.

Методичні рекомендації:

Заняття проводяться під керівництвом викладача (інструктора). Здобувачі освіти вивчають обов'язки стрільця, піднощика боєприпасів, спостерігача.

Тема 2. Дії солдата в оборонному бою (4 години).

Заняття 1. Порядок дій солдата в оборонному бою, під час ведення вогню та відбиття наступу противника. Порядок знищення бронеоб'єктів противника на передньому краю оборони. Порядок дій під час маневру (переміщення) з тимчасової на основну вогневу позицію (з основної на запасну), алгоритм дії у випадку обходу противником з флангу або виходу противника з тилу,

прориву переднього краю танками (ББМ) противника.

Умови:

теоретично / самостійна підготовка;

навчальний клас.

Методичні рекомендації:

Заняття проводяться під керівництвом викладача (інструктора). Здобувачі освіти:

ознайомлюються з порядком дій під час ведення вогню та відбиття нападу противника;

вивчають порядок дій за сигналами оповіщення;

розглядають порядок знищення бронеоб'єктів противника на передньому краю оборони, способи пересування залежно від рельєфу місцевості;

вивчають порядок дій під час маневру (переміщення) з тимчасової на основну вогневу позицію (з основної на запасну).

Здобувачам освіти доводять порядок дій у випадку обходу противником з флангу, виходу противника з тилу, прориву переднього краю танками (ББМ) противника.

Тема 3. Порядок дій солдата при наступі (4 години).

Заняття 1. Порядок дій у наступальному бою, завдання стрільця у складі механізованого відділення під час ведення наступального бою. Зайняття вихідного положення для наступу й підготовка до атаки. Порядок дій у випадку мінометного обстрілу, кулеметного вогню противника та застосування ударних БпЛА. Порядок виходу у фланг противника та штурму траншеї. Порядок застосування наступальних (оборонних) гранат під час наступу. Завдання вогневої (маневреної) групи .

Умови:

теоретично / самостійна підготовка;

навчальний клас.

Методичні рекомендації:

Заняття проводиться під керівництвом викладача (інструктора).

До здобувачів освіти доводиться інформація про порядок дій стрільця у складі механізованого відділення під час ведення наступального бою та схематично демонструються можливі варіанти дій.

Доводиться порядок дій у випадку мінометного обстрілу, кулеметного вогню та застосування ударних БпЛА противником; порядок виходу у фланг противника та штурму траншеї; порядок застосування наступальних (оборонних) гранат під час наступу; завдання вогневої (маневреної) групи.

Особлива увага приділяється питанням взаємовиручки та узгодженості дій у складі підрозділу.

4.11. ВОГНЕВА ПІДГОТОВКА

Метою вивчення тем під час курсу теоретичної підготовки у закладі освіти є підготовка здобувача освіти, який здатний застосовувати стрілецьку зброю, гранатомети, вміти вести вогонь з неї для виконання поставлених бойових завдань.

За результатами вивчення тем здобувачі освіти повинні:

знати:

призначення, тактико-технічні характеристики, бойові властивості, загальну будову, принцип дії, порядок неповного розбирання і збирання після неповного розбирання, а також порядок обслуговування після стрільби;

призначення та визначення вихідних установок (вибір прицілу і точки прицілювання) для ведення вогню зі стрілецької зброї; нормальні (табличні) умови стрільби; особливості визначення вихідних установок для стрільби з автомату по повітряним цілям; призначення, будова та принцип дії ручних гранат;

порядок спостереження за полем бою та вибору цілі, вихідні установки для кожного виду зброї, порядок ведення та коректування вогню, способи цілевказівки;

основи управління вогнем та порядок постановки вогневих завдань підрозділу; порядок застосування нічних стрілецьких прицілів та приладів спостереження; заходи безпеки при поводженні зі стрілецькою зброєю та гранатами.

вміти:

застосовувати зброю;

проводити перевірку бою зброї та приведення її до нормального бою на різних відстанях;

виконувати:

підготовчу вправу “Навчання кучності стрільби з положення “лежачи” на відстані 25 м”;

підготовчу вправу “Навчання кучності стрільби з різних положень на відстані 25 м”;

підготовчу вправу “Навчання кучності стрільби з різних положень” на відстані 100 м”;

початкову вправу “Метання ручної оборонної гранати з місця в пішому порядку”;

початкову вправу “Метання наступальної ручної гранати на ходу в пішому порядку”;

початкову вправу “Швидкісне метання ручної оборонної гранати з місця із укриття”;

початкову вправу “Метання ручної наступальної гранати з місця в пішому порядку в лісистій місцевості”;

початкову вправу “Метання ручної гранати в будівлі (у будівлю)”;

початкову вправу з метання ручної кумулятивної гранати з місця;

Теми та розподіл часу

№ з/п	Найменування теми	Усього годин	Заняття		
			Теоретичні	Практичні	Самостійна підготовка
1.	Тема 1. Стрілецька зброя	6	3	1	2
2.	Тема 2. Основи та правила стрільби зі стрілецької зброї	16	1	13	2
3.	Тема 3. Ручні гранати	8	1	4	3
	Всього:	30	5	18	7

Теми та заняття:

Тема 1. Стрілецька зброя (6 годин).

Заняття 1. Види стрілецької зброї, які знаходяться на озброєнні механізованих (мотопіхотних) військових частин Сухопутних військ Збройних Сил України. Призначення, ТТХ, принципи її застосування (2 години).

Умови:

теоретично / самостійна підготовка;
навчальний клас.

Методичні рекомендації:

Заняття проводиться під керівництвом викладача (інструктора). У навчальному класі виставляють макети або зразки навчальної зброї, яка є на озброєнні механізованих (мотопіхотних) військових частин. Під час заняття викладач (інструктор) інформує про види стрілецької зброї, в яких підрозділах вони є на озброєнні, показує представлені зразки зброї та розповідає про їх призначення, ТТХ і основні принципи застосування. У кінці заняття здобувачам освіти надаються можливість оглянути зразки зброї. Підбиваються підсумки заняття.

Заняття 2. Призначення, будова автомата АК-74 та його модифікацій. Робота частин та механізмів при заряджанні та пострілі. Огляд і підготовка автомата АК-74 до стрільби. Спорядження магазину, заряджання й розряджання автомата, постановка на запобіжник. Догляд за індивідуальною зброєю, і утримання та зберігання. Можливі затримки й несправності під час стрільби, способи їх усунення (3 години).

Умови:

теоретично / практично / самостійна підготовка;
навчальний клас.

Методичні рекомендації:

Заняття проводиться з демонстрацією стрілецької зброї під керівництвом викладача (інструктора). На початку заняття викладач (інструктор) розповідає про послідовність роботи частин та механізмів при пострілі та його періодах, порядок спорядження магазину. Здобувачі освіти тренуються споряджати магазини, та заряджати і розряджати автомат, ставити на запобіжник. У подальшому вони виконують нормативи з вогневої підготовки.

Заняття 3. Призначення, характеристика та будова коліматорних,

оптичних денних та нічних прицілів (в тому числі іноземного виробництва).
Порядок користування прицілами, догляду за ними та зберігання (1 година).

Умови:

теоретично;
навчальний клас.

Методичні рекомендації:

Заняття проводиться під керівництвом викладача (інструктора). Викладач (інструктор) пояснює призначення, характеристики та будову коліматорних, оптичних денних та нічних прицілів (в тому числі іноземного виробництва), порядок користування прицілами, догляду за ними та зберігання.

Тема 2. Основи та правила стрільби зі стрілецької зброї (16 годин).

Заняття 1. Призначення та визначення вихідних установок (вибір прицілу і точки прицілювання) для ведення вогню зі стрілецької зброї. Нормальні (табличні) умови стрільби. Особливості визначення вихідних установок для стрільби з автомату по повітряним цілям. Вивчення правил стрільби та вирішення вогневих завдань (2 години).

Умови:

теоретично / самостійна підготовка;
навчальний клас.

Методичні рекомендації:

Заняття проводяться під керівництвом викладача (інструктора). У навчальному класі здобувачі освіти ознайомлюються з призначенням вихідних установок для ведення вогню зі стрілецької зброї. Також вивчають порядок визначення поправок на відхилення з урахуванням метеорологічних умов при призначенні вихідних установок для стрільби. Вивчають правила стрільби та вирішують вогневі завдання. Тренуються визначати відстань до мішені за допомогою мушки або окомірним методом.

Заняття 2. Стрілецькі тренування (маніпуляції зі зброєю) (2 години).

Умови:

практично;
ділянка місцевості.

Методичні рекомендації:

Заняття проводиться під керівництвом викладача (інструктора). Викладач (інструктор) пояснює положення, які використовуються для стрільби з автомата, демонструє, як їх приймати. Здобувачів освіти поділять на групи, в яких вони тренуються приймати різні положення для стрільби.

Заняття 3. Відпрацювання утримання зброї в різних положеннях (2 години).

Умови:

практично;
ділянка місцевості.

Методичні рекомендації:

Заняття проводиться під керівництвом викладача (інструктора) з Відпрацювання утримання зброї в положенні для стрільби стоячи, з коліна, лежачи, у русі, у пішому порядку.

Заняття 4. Поводження зі зброєю (2 години).

Умови:

практично;
ділянка місцевості.

Методичні рекомендації:

Заняття проводиться під керівництвом викладача (інструктора). Тренування плавного спуску спускового гачка при утриманні зброї в різних положеннях.

Відпрацювання поворотів та розворотів із мінімізацією стрілка в різних положеннях.

Розряджання зброї після виконання стрільби з різних положень і надання до огляду зброї після розряджання.

Заняття 5. Вирішення вогневих завдань (2 години).

Умови:

практично;
ділянка місцевості.

Методичні рекомендації:

Заняття проводиться під керівництвом викладача (інструктора). Виконання завдань із визначення відстані до цілі, поправок на погодні умови, вивчення правил стрільби.

Здобувачі освіти у подальшому вдосконалюватимуть отримані навички протягом подальших занять із вогневої й тактичної підготовки.

Заняття 6. Навчання кучності стрільби з різних положень на навчально-тренувальних засобах (електронний, мультимедійний, лазерний тир, тощо) (6 годин).

Виконання:

підготовчої вправи “Навчання кучності стрільби з положення “лежачи” на відстані 25 м”;

підготовчої вправи “Навчання кучності стрільби з різних положень” на відстані 25 м”;

підготовчої вправи “Навчання кучності стрільби з різних положень” на відстані 100 м”.

Умови:

практично / самостійна підготовка;
електронний (мультимедійний, лазерний) тир тощо.

Методичні рекомендації:

Заняття проводиться під керівництвом викладача (інструктора). Заняття організовується у відповідності з вимогами “Курсу стрільб”.

Тема 3. Ручні гранати (8 годин).

Заняття 1. Призначення, будова та принцип дії ручних гранат. Навчання здобувачів освіти правильному метанню гранати на дальність та влучність із різних положень (1 година).

Умови:

теоретично;
навчальний клас.

Методичні рекомендації:

Заняття проводяться у навчальному класі методами лекції та демонстрації під керівництвом викладача (інструктора). Здобувачі освіти ознайомлюються зі зразками ручних гранат, які є на озброєнні в ЗСУ, їх призначення, будова, тактико-технічними характеристиками і принципами дії. Викладач (інструктор) демонструє порядок та послідовність збирання-розбирання ручних гранат, розповідає про прийоми метання гранат на дальність та влучність із різних положень. Здобувачі освіти тренуються у збиранні-розбиранні ручних гранат.

Заняття 2. Метання навчально-імітаційних гранат у пішому порядку (1 година).

Виконання:

початкової вправи “Метання ручної оборонної гранати з місця в пішому порядку” (не менше 2-х разів);

початкової вправи “Метання наступальної ручної гранати на ходу в пішому порядку” (не менше 2-х разів).

Умови:

практично.

Методичні рекомендації:

Заняття проводиться під керівництвом викладача (інструктора).

Заняття 3. Порядок дій особового складу під час швидкісного метання гранат (2 години).

Виконання:

початкової вправи “Швидкісне метання ручної оборонної гранати з місця із укриття” (не менше 2-х разів).

Умови:

практично / самостійна підготовка.

Методичні рекомендації:

Заняття проводиться під керівництвом викладача (інструктора).

Заняття 4. Особливості метання ручних гранат в лісній місцевості, в урбанізованій місцевості (2 години).

Виконання:

Початкової вправи “Метання ручної наступальної гранати з місця в пішому порядку в лісній місцевості” (не менше 2-х разів);

початкової вправи “Метання ручної гранати в будівлі (у будівлю)” (не менше 2-х разів).

Умови :

практично / самостійна підготовка.

Методичні рекомендації:

Заняття проводять під керівництвом викладача (інструктора).

Заняття 5. Особливості підготовки до метання ручної кумулятивної гранати (2 години).

Виконання:

початкової вправи з метання ручної кумулятивної гранати з місця (не менше 2-х разів).

Умови:

практично / самостійна підготовка.

Методичні рекомендації:

Заняття проводяться під керівництвом викладача (інструктора).

4.12. ВИЖИВАННЯ.

Метою вивчення теми під час курсу теоретичної підготовки у закладах освіти є підготовка здобувача освіти, який здатний застосовувати прийоми та способи забезпечення життєдіяльності в автономних умовах, протидії впливу природних факторів на людину, переміщення у пішому порядку на великі відстані.

За результатами вивчення теми здобувачі освіти повинні:

знати:

порядок організації переміщення пересування на території, яка контролюється противником;

основні заходи забезпечення життєдіяльності в автономних умовах;

вміти:

організовувати та облаштовувати місця розташування малого для підрозділу в умовах можливої зустрічі з противником;

протидіяти впливу природних умов на організм людини.

Тема та розподіл часу

№ з/п		Всього годин			
			Теоретичні	Практичні	Самостійна підготовка
1.	Тема 1. Забезпечення життєдіяльності	2	1		1
	Всього:	2	1		1

Теми та заняття:

Тема 1. **Забезпечення життєдіяльності** (2 години).

Заняття 1. Забезпечення життєдіяльності в польових умовах (2 години).

Умови:

теоретично/самостійна підготовка;

навчальний клас.

Методичні рекомендації:

Заняття проводять під керівництвом викладача (інструктора). Здобувачів освіти ознайомлюють з базовими принципами забезпечення життєдіяльності в польових умовах, вибору місця та обладнання укриття, добування вогню без сірників, водозабезпечення військовослужбовців під час виконання бойових завдань. Демонструють макети вогнищ, фільтрів для очищення води та місць відпочинку.

4.13. МІЖНАРОДНЕ ГУМАНІТАРНЕ ПРАВО

Метою вивчення теми під час курсу теоретичної підготовки у закладах освіти є підготовка здобувача освіти, який здатний застосовувати знання норм міжнародного гуманітарного права; розуміти порядок проходження військової служби, притягнення військовослужбовців до кримінальної, адміністративної та матеріальної відповідальності.

За результатами вивчення теми здобувачі освіти повинні:

знати:

основні терміни та поняття МГП;

відповідальність військовослужбовців за порушення норм МГП.

вміти:

поводитися з військовополоненими.

Теми та розподіл часу

№ з/п	Найменування тем	Всього годин	Заняття		
			Теоретичні	Практичні	Самостійна підготовка
1	Тема 1. Міжнародне гуманітарне право та його норми із захисту жертв війни.	2	1		1
	Всього:	2	1		1

Теми та заняття:

Тема 1. Міжнародне гуманітарне право та його норми із захисту жертв війни (2 години).

Заняття 1. Основні терміни та поняття МГП. Поводження з військовополоненими. Відповідальність військовослужбовців за порушення норм МГП, зокрема з питань поведінки з військовополоненими (2 години).

Умови:

теоретично / самостійна підготовка;

навчальний клас.

Методичні рекомендації:

Заняття проводиться у формі лекції під керівництвом викладача (інструктора).

До здобувачів освіти доводяться основні вимоги наказу Міністра оборони України від 23.03.2017 № 164 “Про затвердження інструкції про порядок виконання норм міжнародного гуманітарного права у Збройних Силах України”.

ПЕРЕЛІК

необхідної матеріально-технічної бази для проведення теоретичної підготовки базової загальновійськової підготовки в місцях базування закладів вищої освіти

I. Типовий навчальний клас для проведення заняття з психологічної підготовки, статутів Збройних Сил України та міжнародного гуманітарного права

1. Парти та стільці для здобувачів вищої освіти із розрахунку на навчальну групу (не менше 30 чоловік).
2. Стіл та стілець керівника заняття.
3. Стенди за тематикою предмету навчання.
4. Плакати за тематикою предмету навчання.
5. Класна (інтерактивна) дошка.
6. Комп'ютер (ноутбук) керівника заняття.
7. Проектор з екраном (телевізор).

II. Типовий навчальний клас для проведення заняття з тактичної підготовки, військової топографії, виживання та розвідувальної підготовки

1. Парти та стільці для здобувачів вищої освіти із розрахунку на навчальну групу (не менше 30 чоловік).
2. Стіл та стілець керівника заняття.
3. Макет місцевості.
4. Вимірювальні прилади.
5. Навчальні карти.
6. Стенди за тематикою предмету навчання.
7. Плакати за тематикою предмету навчання.
8. Класна (інтерактивна) дошка.
9. Комп'ютер (ноутбук) керівника заняття.
10. Проектор з екраном (телевізор).

III. Типовий навчальний клас для проведення заняття з вогневої та інженерної підготовки

1. Парти та стільці для здобувачів вищої освіти із розрахунку на навчальну групу (не менше 30 чоловік).
2. Стіл та стілець керівника заняття.
3. Навчальна зброя.
4. Навчальні боеприпаси.
5. Місце для відпрацювання нормативів збирання і розбирання зброї.

6. Зразки міношукачів та навчальних мін.
7. Стенди за тематикою предмету навчання.
8. Плакати за тематикою предмету навчання.
9. Класна (інтерактивна) дошка.
10. Комп'ютер (ноутбук) керівника заняття.
11. Проектор з екраном (телевізор).

**IV. Типовий навчальний клас
для проведення заняття з основ тактичної медицини, підготовки зі зв'язку та
підготовки з РХБЗ**

1. Парти та стільці для здобувачів вищої освіти із розрахунку на навчальну групу (не менше 30 чоловік).
2. Стіл та стілець керівника заняття.
3. Медичні засоби для навчання.
4. Зразки радіостанцій та засобів зв'язку.
5. Зразки приладів РХБЗ.
6. Загальновійськовий захисний комплект (**ЗЗК**) на навчальну групу (не менше 30 чоловік).
7. Протигази на навчальну групу (не менше 30 чоловік).
8. Стенди за тематикою предмету навчання.
9. Плакати за тематикою предмету навчання.
10. Класна (інтерактивна) дошка.
11. Комп'ютер (ноутбук) керівника заняття.
12. Проектор з екраном (телевізор).

**V. Типовий навчальний клас
для навчання стрільби з різних положень**

1. Електронний, мультимедійний, лазерний тир.
2. Стенди за тематикою предмету навчання.
3. Плакати за тематикою предмету навчання.

ЗРАЗОК

Додаток 2
до Програми БЗВП

ОРІЄНТОВНИЙ ОЦІНОЧНИЙ ЛИСТ
результатів проведення теоретичної підготовки БЗВП громадян
України, які здобувають вищу освіту.

<u>Дата</u>		15.04.2026
Прізвище, ім'я та по батькові здобувача освіти <u>Чубенко Іван Іванович</u>		Підпис
Прізвище, ім'я та по батькові викладача (інструктора) <u>Петренко Петро Петрович</u>		Підпис
Теми / оцінки		відмінно добре/задовільно/ не задовільно
ЗВ'ЯЗОК ТА КОМУНІКАЦІЯ		добре
Користування засобами радіозв'язку		добре
ВІЙСЬКОВА ТОПОГРАФІЯ		задовільно
Орієнтування на місцевості		задовільно
ВОГНЕВА ПІДГОТОВКА		відмінно
Знання умов виконання вправ		відмінно
Початкова вправа "Метання ручної оборонної гранати"		відмінно
ІНЖЕНЕРНА ПІДГОТОВКА		
Відрив одиночного окопу та його маскування		
ДОМЕДИЧНА ДОПОМОГА		
Надання домедичної допомоги		

Викладач (інструктор)

(підпис, ім'я та прізвище)